

Yttrande avseende planändring Mölnelva, överföring till Sommerseth

Inställning

Samebyn avstyrker att Småkraft ges tillstånd att överföra vatten från Nedre Mölnelvvann till Sommerseth kraftverk, samebyn avstyrker att Småkraft ges tillstånd att reglera Nedre Mölnelvvann till buffertmagasin för Sommerseth kraftverk.

Samebyns användning av området

Nedre Mölnelvvann ligger på en halvö. Den här halvön nyttjas av samebyn som betesområde från april till december månad. Det är ett mycket bra betesområde som tidigt är snöfritt och därmed tidigt erbjuder grönbete för renarna. Området är dessutom svårtillgängligt vilket innebär väldigt lite mänsklig aktivitet som i sin tur leder till att renarna trivs i dessa marker.

Halvön erbjuder bra bete för renarna tämligen tidigt på våren då närheten till havet gör att det tidigt är snöfritt i området. Här är det snöfritt när det fortfarande är mycket snö i markerna längre österut vilket gör att renarna gärna söker sig ut på halvön. Redan i april månad börjar renarna gå ut på halvön för att beta.

Renen strövar ut på halvön genom friströvning vilket innebär att renskötarna inte behöver flytta in dem i området. Renarna går ut på halvön av sig själv. För att renarna ska ta sig in i området måste de passera en smal passage med Måsskeriehppe som sydlig avgränsning och Botnelvdalen som nordlig avgränsning. Det är det enda stället i terrängen där renarna har möjlighet att passera.

Advokataktiebolaget Br. Gustafsson har följande kontor med registrerade bifirmor

Kiruna Advokatbyrå

Box 22, 981 21 KIRUNA

Besöksadresser: Geologgatan 6

Tfn: 0980-83830

Fax: 0980-83826

Hemsida: www.kirunaadvokatbyra.se

Gällivare Advokatbyrå

Box 22, 981 21 KIRUNA

Storgatan 21 B

Tfn: 0970-12600

Fax: 0970-12609

Mail: kontakt@kirunaadvokatbyra.se

Boden Advokatbyrå

Box 19, 961 21 BODEN

Stationsgatan 3

Tfn: 0921-10510

Fax: 0921-14060

Plusgiro

Eget 463 5873-5

Klienter102 4513-2

Org.nr

556381-3798

Säte i Kiruna

När renarna strövat in på halvön går huvuddelen av renarna ofta norrut mot Vajsavagge och markerna däromkring för att beta och strövar sedan vidare i området. Kalla dagar har renarna på halvön möjlighet att gå ner i björkskogen för att beta och riktigt varma sommardagar har renarna närhet till höga fjälltoppar med snöfläckar för svalka och för att komma undan insekter. Oavsett sommarväder så har renarna här nära till allt de behöver för att överleva. Vid kalvmärkningen samlas renarna ihop och förs ur området till kalvmärkningen som sker på svensk sida gränsen. Efter detta släpps renarna iväg västerut igen och de återkommer då till halvön igen där dem blir kvar.

Renarna behöver lugn och ro för att äta upp sig. Renen är en idisslare och som sådan är den beroende av att i ostörd vila få idissla sin föda. Renen är skapt för att på mest effektiva sätt tillgodogöra sig näringen av späda växter under den korta sommaren. Renen ska under den korta sommaren bygga upp ett energilager som ska räcka över vintern. Om renen under denna tid störs så kommer detta att få effekter på renarnas överlevnad, reproduktion m.m. För kalvarna är det av yttersta vikt att de hinner lägga på sig en fettreserv inför vintern. På denna halvö finns bra med bete och området är ostört vilket gör det viktigt för renarna.

Under hösten är det fortsatt gynnsamt för renarna i området. Området erbjuder bete och är snöfritt mycket längre än övriga marker inom samebyn. Renarna börjar ströva österut under hösten men mycket ren brukar stanna kvar på halvön. Dessa renar brukar hämtas österut i december när skoterföre gör det praktiskt möjligt.

Konsekvenser för Unna Tjerusj

Enligt de senaste forskningsrönen är det klarlagt att fritt naturbetande renar undviker tekniska installationer. I en kunskapsöversikt av Vistnes, I. & Nellemann C belyses hur renar påverkas av tekniska installationer, (*The matter of spatial and temporal scales: a review of reindeer and caribou response to human activity. The matter of spatial and temporal scales: a review of reindeer and caribou response to human activity. Polar Biology* , **31**. pp. 399-407).

Av denna kunskapsöversikt framgår bl.a.:

- Att renar i mycket hög grad undviker områden inom 5 km från tekniska ingrepp i terrängen och områden där mänsklig aktivitet förekommer

- Att undvikelseffekten uppgår till 50-95 %.
- Att renar utanför den störda zonen förekommer i högre täthet och därför konkurrerar om betet i högre grad.
- Att undvikelseffekter och den högre rentätheten längre ifrån störningen leder till att födointaget hos den enskilda individen minskar vilket påverkar tillväxt, mjölkproduktion, reproduktion och slaktvikt.
- Att 83 % av de 85 studier som undersökts visar att tekniska ingrepp stör renar så att de inte vistas i det störningsdrabbade området.

I dagarna har det dessutom kommit ut en ny forskningsstudie som visar att renar undviker att beta i områden där det finns vindkraftsetableringar. Det är Sveriges lantbruksuniversitet som i en studie – **Renar och vindkraft II – Vindkraft i drift och effekter på renar och renskötsel** påvisar de undvikelseffekter som vindkraftsetableringar har på rennäringen.¹ Studien rör förvisso vindkraftetableringar men har ändå bärighet på andra exploateringar då studien visar att tekniska ingrepp i terrängen kommer att skapa undvikelseffekter hos renarna.

Samebyns uppfattning är att renarna kommer att undvika området och halvön under ett eventuellt anläggningsarbete vilket även forskningsresultaten ger stöd för. Det är dessutom så att det kan ta lång tid för renarna att återigen börja nyttja området efter ett sådant här ingrepp. Det finns även en risk att renarna helt kommer att undvika halvön efter anläggningsarbetet på grund av att det varit en störning där tidigare. Det här hänger samman med att det handlar om en smal passage för att komma ut på halvön. Det finns bara en väg in och ut på halvön som gör det än mer störningskänsligt.

Om renarna inte går ut på halvön blir betetrycket i omkringliggande marker större. Ett ökat betetryck på andra marker innebär konkurrens mellan renar om betesresurser vilket leder till minskad vikt på ren.

I och med att renarna kan komma att undvika området förmodas de dra sig någon annanstans. Risken är stor för att det kommer att bli sammanblandningar med samebyarna norr och söder om samebyn samt med norska reindriftsdistrikt i samebyns närhet. Sammanblandningar av

¹ Renar och vindkraft II – Vindkraft i drift och effekter på renar och renskötsel. Anna Skarin, Per Sandström, Moudud Alam, Yann Buhot & Christian Nelleman, Institutionen för husdjurens utfodring och vård, Sveriges lantbruksuniversitet, rapport 294, Uppsala 2016.

ren innebär merarbete. Samebyns medlemmar tvingas åka på skiljningar och kalvmärkningar i grannbyarna och utöver detta drabbas dem av en social stress då sammanblandningar påverkar grannsämjan mellan samebyarna negativt. För att undvika sammanblandningar kan samebyn tvingas till extrabevakning för att försöka hålla renarna inom betesmarkerna.

Ett undvikande av halvön riskerar att påverka vajornas fodertillgång. Bristande fodertillgång på grund av störd betesro under sommaren ger effekter på vajornas kondition och mjölkproduktion. Vajor som går in i vintern i dålig kondition löper större risk att kasta sina kalvar vintertid. Det kan också ge svaga och underviktiga kalvar som resultat, kalvar som får svårt att överleva.

Att okserein får tillgång till gott bete är en grundförutsättning för att samtliga vajor ska bli parade om hösten. Oksereinen bränner oerhörda mängder energi under brunsten och om betesron under sommaren har störts så blir reinoksernes kondition negativt påverkad. Reinokser i sämre kondition leder till att färre vajor blir parade vilket ger direkta och indirekta negativa effekter på renstammen.

Sörfjord Vindkraftpark

Det bör tas under beaktande att den planerade vindkraftsparken Sörfjord kommer att placeras i anslutning till den trånga passagen ut på halvön.

Var för sig är dessa två ingrepp allvarliga för samebyn. Sammantaget innebär det dock att det finns en överhängande risk för synergieffekter, dvs att effekten av dessa två industriprojekt blir större än vad en addition av effekterna skulle bli. Risken är stor att dessa två störningar tillsammans skapar en större gemensam störning än vad de var för sig skulle ha gjort.

Kiruna den 20 september 2016

Björn Linder